

Mesebeli Afrika - A véres kövek hatalma

2010 szeptember 29. Flag

Szöveg méret

90
Mentés

- 0

Értékelés kiválasztása Még nincs értékelve

Mérték

Napjainkban ha a gyémántok kereskedelmér?l esik szó bárhol, az azok tiszta származásában kétked?ket és a kereskedelem tisztaságát kritizáló hangokat általában két rövid szóval fojtják el: a Kimberly-folyamattal (Kimberly Process Certification Scheme, a továbbiakban KPCS){...}

{...}, amelyet 2003-ban léptetett életbe az ENSZ azért, hogy nyomonkövethet? legyen a kövek útja végig az egész kereskedelmi folyamaton, így pedig meggátolva a például Sierra Leonéban tapasztalt jelenséget, amikor is a gyémántokból származó bevételekb?l háborút finanszíroztak (innen a hírhedt véres gyémántok elnevezés).

Elég széleskör? el?írásokat tartalmaz a kövek kereskedelmére vonatkozóan, de a lényeg nagyjából annyi, hogy minden követ megfelel?en kell csomagolni, megfelel? Kimberly-igazolással kell ellátni (ami információkat tartalmaz a kövek származásáról, a bányáról stb.) és csak a folyamatban résztvev? országokba lehet ?ket szállítani. Ma 49 tagja (74 ország) van a KPCS-nek (nagyjából az összes jelent?s gyémánttermel?) és a folyamatot felügyel? szervezet szerint ezzel a napjainkban forgalomban lév? gyémántok 99%-a tiszta üzletb?l kerül az ékszerüzletek polcaira.

Hogy ezt elhisszük-e az más kérdés, de a következ?kben látni fogjuk, hogy ha valamelyest javult is a helyzet a kilencvenes évekhez képest, 99%-os tökéletességr?l és a gyémántkereskedelem tisztaságáról beszélni csak egy jó reklámfogás és semmi több. Mert bizony a KPCS több sebb?l vérzik, és ezek közül az egyik legfontosabb a tény, hogy a gyémántok tisztaságát mindösszesen egy aprócska, a kitermel? ország valamely kereskedelm?je által kiállított cetli igazolja (persze ez most kissé eltúlzott lekicsinyítés, de a lényeg nagyjából ez), tehát az ékszerboltban az eladónak (és így a vev?nek) fogalma sem lehet arról, hogy tényleg a megnevezett bányából származik-e a k?, vagy igazából nem valahol messze, egy isten háta mögötti afrikai bányában gyerekek kaparták el? a földb?l helyi kiskirályok fegyverének felügyelete mellett és néhány csúsztatott dollárért valahogy belekerült a tisztességes kalapba?

Aztán ott van a folyamatból teljes mértékben kihagyott helyi vállalkozók kérdése, mert bizony a boltokban fellelhet? gyémántok mindegyike a hatalmas gyémántvállalatok címkéjével fémjelzett, és a KPCS hitelesítés is ezeknek a hatalmas cégeknek az irodáiban történik, és bizony ugyanoda jutunk, ahova az el?bb: honnan tudjuk, hogy mondjuk a De Beers 100 köve közé nem került-e be 10 olyan k?, amit helyi hadurak gyermekmunkásai kapartak el?? Konkrétan a folyamat csak annyit tett, hogy elsöpörte a piac összes kis szerepl?jét és még nagyobb el?nyt adott a nagyvállalatoknak, hiszen ezek a kis vállalkozások nem részei a KPCS-nek, így kénytelenek bagóért leszerz?dni a nagyokkal, ha piacot akarnak köveiknek. Míg korábban az Angolában, Elefántcsontparton vagy Sierra Leonéban zajló eseményekkel példálóztak, ha a véres gyémántokról esett szó, manapság Zimbabwe az az afrikai ország (mert sajnos “véres” gyémántok ma már nem csak Afrikában vannak), ahol a leginkább gondok vannak a kövek származásával és a gyémántüzlet tisztaságával.

Mondjuk Robert Mugabe diktatúrájában b?ven van más jogsértés, amir?l írni lehetne és ami miatt aggódni lehetne, de az is biztos, hogy az ország vezetése (a Mugabe-holdudvar) teljes mértékben kizsákmányolja, uralja az ország gyémántbányáit és semmiféle teret nem enged a nemzetközi cégeknek vagy helyi vállalkozásoknak. A híres-hírhedt, kelet-zimbabwei Chiadzwa gyémántmez?k feletti katonai irányítás átvételekor még 2008-ban legalább 100 bányászt öltek meg a katonák, ma pedig már a hadsereg irányítja az egész területet, n?ket és gyermekeket dolgoztatnak a bányákban (gyakori a nemi er?szak, a bántalmazás) és semmi sem történhet a katonák engedélye nélkül (ez nem vicc, még magukon is csak engedéllyel könnyíthetnek), ahogy a Global Witness nev? jogvéd? szervezet többször is beszámolt róla jelentéseiben. A mez?k hihetetlen gazdagságát még 2006-ban fedezték fel és kezdetben a De Beers tulajdonában voltak, amely azonban nem kezdett komolyabb m?veletekbe és ez szabad utat engedett sok ezer zimbabweinak, akik szó szerint megrohamozták a területet és az itt talált kövekb?l próbálták éhez? családjaikat ellátni.

De ekkor már a Mugabe-kormány is lecsapott, és 2006-tól kezd?d?en a legbrutálisabb er?szakhullám vette kezdetét a hadsereg részér?l, hogy el?zzék ezeket az embereket és a katonaság irányítása alá vonják az egész kitermelési m?veletet. A kibányászott kövek aztán nagyon gyorsan és könnyen megtalálják az utat (Mozambikon és a Dél-afrikai Köztársaságon át) Dubaiba és Libanonba (az országnak nincs gyémántkincse, mégis iszonyú mennyiséget exportál), ahol pedig keveredve a legális forrásból származó kövekkel, máris könnyedén kifoghat valaki Londonban egy olyan követ, amelyet egy 10 éves zimbabwei fiúcska kapart el? puszta kézzel és mivel nem akarta odaadni a katonáknak, véresre verték. Akárhányszor pedig a KPCS tisztvisel?i felkeresték a bányát, a katonák még brutálisabban viselkedtek a civilekkel és a dolgozókkal, így a folyamatot felügyel?k számára is ismert a probléma (most nem is ezzel van a gond), de hiába szólították fel a Mugabe-kormányt, hogy amíg nem szerzik meg a KPCS engedélyét ezekre a mez?kre, addig zárják le a bányát, a gyémántok kicsempészése tovább folytatódik a mai napig. És mit tud tenni a KPCS? Semmit.

Konkrétan a nemzetközi közösség teljességgel képtelen Mugabe bármilyen jogsértéseit kezelni, hiszen most is nemzetközi szankciók vannak az ország ellen, amelyek semmit sem érnek azon kívül, hogy az ártatlan civil lakosságot sanyargatják még jobban. S?t, a Kimberly-folyamat szabályai szerint Chiadzwa gyémántjai nem is “véres gyémántok”, mert abból nem egy lázadó csapatot, hanem a kormány “m?ködését” finanszírozzák. És nem ez az egyetlen ilyen hely a kontinensen, például a Kongói Demokratikus Köztársaságban becslések szerint a kormány és a KPCS egyáltalán nem is tudja, mely bányákból, honnan származik az országban kitermelt gyémántok 40-50%-a, de nem jobb a helyzet Sierra Leonéban sem, vagy mondjuk nézzük Guineát, ahol egy év alatt 500%-os emelkedés volt a gyémántkitermelésben, de ezekr?l a gyémántokról nincs semmiféle feljegyzés. Nem csoda, hogy az egész Kimberly-folyamat atyjának számító Ian Smilie néhány hónapja elhagyta a szervezetet és saját non-profit szervezetet indított.

Ahogy elmondta kilép? nyilatkozatában, tovább már nem kívánt asszisztálni egy nem m?köd? rendszerhez, amelyben a 49 tag közül csak nagyon kevesek tartják magukat a megegyezéshez, és külön kiemelte, hogy a KPCS “egyáltalán nem ellen?rzi vagy szabályozza a gyémántkereskedelmet”. A dolgok jelenlegi állása szerint a Kimberly-folyamat egyetlen dolgot ért el, igazából azt, ami a célja is lett volna (kisebb-nagyobb kivételekt?l eltekintve persze): ha egy országban fegyveres konfliktus van, akkor gyémántok kereskedelméb?l már nehéz finanszírozni egy egész lázadó szervezetet (mint mondjuk Sierra Leone a polgárháborúban), de amennyiben a kormány korrupt vagy gyenge, akkor a KPCS semmit sem ér – ez pedig a 22-es csapdája. zimbabwe jelenleg a KPCS tagja és bár mindenki tudatában van a Chiadzwa mez?kön folyó eseményeknek, 2010 júniusában a Kimberly-folyamatot felügyel? szervezet ismételten jóváhagyta a zimbabwei gyémántexportot, amelyet Mugabe zimbabwei ellenzéke (Morgan Tsvangirai-féle társaság) is külön kért. A magyarázat is egyértelm?: míg a tiltással csak annyit lehetne elérni, hogy a teljes gyémántkereskedelem “feketén” történne, addig a KPCS-ben való részvétellel legalább a tranzakciók egy részét lehet ellen?rizni.

Ha most összegezni kellene a helyzetet, akkor látható, hogy a közvéleményt sikerült meggy?zni arról, hogy elt?ntek a konfliktusokból származó gyémántok a Kimberly-folyamatnak köszönhet?en (és ez valamelyest igaz is, bár Kongó er?s kivétel), de hogy amúgy milyen módon termelik ki a gyémántokat, milyen kezeken fut keresztül, kihez kerül a bevétel, nos, azt a folyamat már képtelen felügyelni és szabályozni. A helyzetre a zimbabwei elnök világított rá tökéletesen még az idei év elején egy nyilatkozatában: “Mi megpróbálunk úgy játszani, ahogy a KPCS megköveteli, de úgy is játszhatunk, ahogy mi akarunk…bárhol el tudjuk adni a gyémántjainkat.”

www.mindennapiafrika.info - A Flag Polgári M?hely partnere

Ajánló